

De academische opleidingsschool
Limburg (AOSL) kijkt over de grenzen

'Inquiry Inspiration Day' met Nancy Fichtman-Dana (University of Florida)

Tekst: Henk Naaijkens

Het doen van onderzoek in de eigen schoolpraktijk neemt in de opleiding en professionalisering van leraren voortgezet onderwijs in Limburg een belangrijke plaats in. Op maandag 26 november jongstleden liet de Academische opleidingsschool Limburg (AOSL) zich inspireren door prof. dr. Nancy Fichtman-Dana van de University of Florida (UF), een internationaal expert op het gebied van "Teacher Inquiry". In dit artikel vertelt initiatiefnemer dr. Frank Crasborn, AOSL-projectleider en associate lector van de FLOS, meer over de achtergrond en opbrengsten van een geslaagde inspiratiedag in Sittard.

Nancy Fichtman-Dana en haar promovenda Rachel Wolkenhauer van de University of Florida (UF) verzorgden bij de Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS) voor opleiders, studenten, leraren en schooldirecties een drietal workshops over "Teacher Inquiry". Het was een dag met veel inspiratie, getuige de positieve leerervaringen die de in totaal 130 deelnemers na afloop noteerden.

- 'Onderzoek doen is niet alleen iets wat moet, maar kan ook leuk zijn en helpen beter te begrijpen wat mijn leerlingen nodig hebben.' (student)
- 'Goed praktijkonderzoek begint bij een persoonlijke leervraag en staat dicht bij de mensen in de school.' (leraar)
- 'Interessant om te ontdekken met welke interessante afstudeeronderzoeken vierdejaars voor de dag komen en hoe creatief ze zijn om elkaar verder te helpen.' (opleider)
- 'Het organiseren bijeenkomsten waarin verworven praktijkkennis gedeeld wordt met andere leraren is cruciaal voor het ontwikkelen van een leercultuur.' (schoolleider)

Flinke stappen voorwaarts

In de ochtend was er voor vierdejaars studenten van FLOS die aan hun afstudeeronderzoek werken een workshop met als titel "Developing a Plan for Your Inquiry". In de namiddag volgde onder de titel "Coaching Inquiry" een workshop voor leraren en opleiders die betrokken zijn bij het begeleiden van onderzoek in de school. Daarna gingen vertegenwoordigers van de schooldirecties aan de slag in een derde workshop getiteld: "Creating the Condition for Inquiry to Flourish".

Op de vraag wat de aanleiding voor deze "Inquiry Inspiration Day" vormde, antwoordt Frank Crasborn: 'Binnen het AOSL-samenwerkingsverband zijn de afgelopen jaren flinke stappen voorwaarts gezet. Desondanks duiken er steeds nieuwe uitdagingen op, die door de opleiders, leraren (in opleiding), schooldirecties en -besturen in gezamenlijkheid moeten worden aangepakt. Tijdens dat gezamenlijke ontwikkel- en verbeterproces is het belangrijk regelmatig inspiratie op te doen, bijvoorbeeld door deskundige buitenstaanders te raadplegen. Dat is de reden dat ik als projectleider van de AOSL Nancy Fichtman-Dana afgelopen voorjaar heb uitgenodigd om naar Sittard te komen. Ze schreef in de VS onder andere een aantal praktijkboeken over "Teacher Inquiry" (www.corwin.com) en deed onderzoek naar de impact van onderzoek door leraren. Ik ken haar sinds 2009 toen we elkaar ontmoetten in Dallas, tijdens de conferentie van de Amerikaanse Association of Teacher Educators (ATE). Via enkele skype-sessies hebben we samen de inhoud van de workshops uitgewerkt en toegesneden op de AOSL-situatie. Leuk om te doen.'

Studenten en hun begeleiders aan de slag met het afstudeerproject

Opleiders en leraren in actie

V.l.n.r.: Rachel Wolkenhauer, Nancy Fichtman en Frank Crasborn

- 'De grootste uitdaging is om studenten te leren een onderzoekende en reflectieve houding te ontwikkelen. Bedankt voor een inspirerende dag!' (opleider)
- 'Professionele ontwikkeling door onderzoek begint met je eigen functioneren als leraar en dat van je leerlingen systematisch en kritisch onder de loep te nemen.' (leraar)
- 'Begin klein en creëer een veilige leeromgeving waarin onderzoeksresultaten kunnen worden uitgewisseld en besproken zodat er in de praktijk iets mee gebeurt.' (schoolleider)

Toegenomen belangstelling

Waar komt die toegenomen belangstelling voor het doen van onderzoek door leraren vandaan? 'Als het gaat om verbetering van de kwaliteit van onderwijs, wordt continue professionele ontwikkeling van leraren als een belangrijke factor aangemerkt', vertelt Frank Crasborn. 'Onderzoek door leraren (in opleiding) in de eigen schoolpraktijk wordt tegenwoordig steeds meer gezien als een professionaliseringsstrategie die daarbij kan helpen. De onderliggende veronderstelling daarbij is dat leraren die hun eigen praktijk onderzoeken kennis en inzichten ontwikkelen die beter geworteld zijn in de realiteit van de dagelijkse schoolpraktijk. Daardoor kunnen ze directer vertaald worden naar concrete verbeteringen in de eigen klas en/of school. Opbrengsten van onderzoek moeten daar hun weg vinden. Het gaat tenslotte om beter onderwijs voor leerlingen.'

- De AOSL is een samenwerkingsverband van de FLOS en een tiental grote scholen voor voortgezet onderwijs in Limburg met de gezamenlijke ambitie onderzoek in de eigen schoolpraktijk door leraren (in opleidingen) te bevorderen. Daarbij wordt ook samengewerkt met de Universiteit Maastricht en de Open Universiteit.

Niet altijd eenvoudig

'Dat klinkt natuurlijk allemaal mooi, maar het is niet altijd eenvoudig om dit samenhangend handen en voeten te geven in de opleidings- en schoolpraktijk', vervolgt Crasborn. 'Een consequentie is bijvoorbeeld dat leraren (in opleiding) een onderzoekende houding en onderzoekvaardigheden moeten verwerven. Bovendien moet er binnen scholen een cultuur en een infrastructuur voor onderzoek door leraren ontwikkeld worden. Dat is soms lastig te realiseren in de turbulentie van de dagelijkse schoolpraktijk die vaak om snelle oplossingen vraagt. De FLOS werkt daarom, samen met de AOSL-scholen, aan de optimalisering van

de onderzoekslijn in het opleidingsprogramma en aan de verbetering van de afstemming tussen opleiding en scholen wat betreft de begeleiding en beoordeling van afstudeeronderzoeken. De scholen binnen het AOSL-samenwerkingsverband hebben elk een zogenaamde Onderzoek Ondersteunings-Groep (OOG) ingericht, waarin opleiders, geschoolde docent-onderzoekers en promovendi van de Universiteit Maastricht en de Open Universiteit samenwerken om leraren (in opleiding) te coachen bij de ontwikkeling en uitvoering van praktijkonderzoek. De ambitie voor het studiejaar 2013-2014 is om afstudeerders van de FLOS alleen te plaatsen op scholen die beschikken over een dergelijk "toezienend" OOG.'

- 'De workshop was voor mij een eyeopener en motiveert me om onderzoek door leraren actiever dan tot nu toe op de agenda van mijn school te zetten.' (schoolleider)
- 'Het was inspirerend om van medestudenten feedback te krijgen op mijn onderzoeksplan.' (student)
- 'Zeer inspirerende workshop vanuit de concrete praktijk opgezet. Brengt mij in de flow om studenten beter te begeleiden en daarbij te focussen op vragen ("wonderings"), die ontstaan vanuit het werk als leraar in de klas.' (leraar)

Concrete aandachtspunten

De inspiratiedag heeft volgens Frank Crasborn, behalve individuele leeropbrengsten voor elke deelnemer apart, ook een viertal concrete aandachtspunten opgeleverd voor de AOSL als geheel. 'In de eerste plaats de noodzaak om de onderzoeksvragen van leraren (in opleiding) nog meer te richten op het genereren van kennis die nog directer bijdraagt aan verbetering van het leren van leerlingen. Ten tweede het inzicht om bij het begeleiden van afstudeeronderzoeken "peer feedback" veel meer in te zetten als middel om studenten te laten leren van elkaar en de kwaliteit van afstudeeronderzoeken verder te verhogen. Op de derde plaats de rol van literatuurstudie in context-specifiek praktijkonderzoek beter te omschrijven en niet te verwarren met de functie van literatuuronderzoek in academisch onderzoek. En "last but not least" de wederzijds uitgesproken intentie om de contacten tussen de University of Florida (UF) en de Fontys Lerarenopleidingen verder uit te bouwen in de vorm van uitwisseling tussen medewerkers en studenten.'